

Gaskonflikten mellan Ukraina och Ryssland

(Krönika för Fokus, den 15 Jan 2009)

Vad handlar den pågående gaskonflikten mellan Ukraina och Ryssland om? Pengar, skulder och priser, som många påstår? Försök att få så mycket betalt som möjligt innan gaspriset faller? Försök att få bort ”omotiverade prissubventioner” för Ukraina? Knappast. Alla de som hävdar att ekonomin är huvudsaken i denna konflikt måste förklara varför då samma Gazprom är villig att ge nästan gratis gas till Sydossetien, Abchazien och Transnistrien? Och aldrig utkräver några skulder i de utbrytarrepublikerna? Och varför subventioneras gasen till inhemska privatkunder och industrin, om Gazproms ekonomi är så viktig.

Denna konflikt, såsom alla om gas, handlar främst om politik. En politik i vilken Ryssland använder energiråvaror som vapen. Visst, allt gömt bakom en Gazprom-slöja av ”marknadsekonomi” men... Tittar man på de handlingar som det ”privatiserade” bolaget gör, upptäcker man att hela bunten av ministrar och vice premiärministrar i dess styrelse inte sitter där för skojs skull. För, det Kreml inte gillar - bestraffas och bekämpas med energivapen. Ett par exempel: När Georgien respektive Ukraina valde en ”fel” västvänlig regering istället för den av Kreml föredragna ledde det till prishöjningar på 100 procent respektive 450 procent. När den planerade valutaunionen med Vitryssland sköts på framtiden – prishöjningar. När Litauen sålde sitt raffinaderi till amerikanska istället för till ryska oljebolag – ingen olja till raffinaderiet. ”De kan bada vid den kusten nu”, meddelade Moskva. När Estland stiftar lag om ”utlänningar” (som påverkar etniska ryssar) – gasstopp. När Ukraina inte vill ge upp kontroll över sina transitledningar – gasstopp. När Tyskland tvekar om att bygga Nord Stream – smörjer vi fd. kansler Schröder med en styrelseordförandepost med mycket saftig lön. När de fortfarande tvekar (tyska valet kom emellan!) – visar vi EU att Ukraina är ett ”opålitligt transitland som stjälar er gas”. Så NU måste vi börja bygga det där gasledningen som ska hjälpa oss att effektivare stänga ute de olydiga staterna och leverera gas till de snälla och rika.

Sedan 1991 har Ryssland, världen största gasexportör, stoppat leveranser till olika länder över 40 gånger! För mig låter det som: igår tanks - idag gas. Jag har därför tidigare skrivit att den enda lösningen för stabil fred och välfärd i Europa är att inkorporera Ryssland i EU. Problemet är att det Putin-ledda Ryssland inte vill inkorporeras. Putins ambitioner sträcker sig till en återerövrade stormaktsposition, vilket kräver ”realpolitik”, rå makt och oberoende. Vilket är precis motsatsen till hur EU kom att bildas. Då kom Frankrike och Tyskland överens om att det är just beroende som skapar fred och därför tillät varandra insyn i kol- och stålproduktionen (som på den tiden var avgörande som råvaror i vapenindustrin). Och just detta beroende lyckades bygga en av de längsta perioderna av fred i Europas historia. Men den liberala idén låter inte bra i Putins öra. För han vill hellre att européer ska vara rädda.

Kommer Putin vinna den här kampen? Knappast. Visst är det svårt att om och om igen sträcka ut handen till någon som hela tiden slår en på fingrarna men risken finns att leken snart kommer att spelas på lite annorlunda sätt. Bulgarien har annonserat att de kommer söka lån från EU för att bygga bort rysk energiberoende, Slovakien vill starta sina gamla kärnverk, Baltiska länder vill diversifiera importvägar och resten av EU:s leveransvägar och delvis leverantörer. Det verkar vara så att det endast är det serbiska gasbolaget som planerar att stämna Ukraina (!) för nuvarande gasstoppet. Och den rättegången kommer bli rolig att följa...